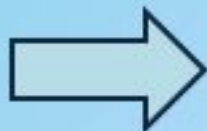

ТЕМА
Система
рахунків
бухгалтерського
обліку
та подвійний
запис

В лекції № 6 будуть розглянуті наступні питання:

- 1) Рахунки бухгалтерського обліку.
- 2) Кореспонденція рахунків.
- 3) Бухгалтерська проводка.
- 4) Синтетичний і аналітичний облік.
- 5) План рахунків бухгалтерського обліку та його характеристика

Питання

1. Форма фінансової звітності, яка характеризує в узагальнених грошових показниках стан господарських засобів (активів) та джерел їх утворення (пасив) на звітну дату – це...
2. Процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства – це...

Питання

3. **Натуральними, трудовими, грошовими називають...**
4. **Облік господарства та його діяльності за процесами – це...**
5. **Що є письмовим свідченням про здійснення господарської операції та надає юридичної сили даним бухгалтерського обліку?**

Питання

6. Прибуток, фонди, кредити в бухгалтерському обліку – це...
7. Машини, обладнання, споруди в бухгалтерському обліку об'єднані в групу

Господарська операція – це будь-яка дія, яку здійснило підприємство і, яка вплинула на його фінансовий стан, тобто відбувся рух активів або пасивів. До операцій відносять: залучення грошей акціонерів і банків, придбання сировини і матеріалів, виплату працюючим заробітної плати, продаж продукції і т.д. Звісно, **великі підприємства щорічно здійснюють сотні тисяч операцій; саме тому вони активно використовують комп'ютерну техніку і мають в своєму складі великі за розміром бухгалтерії.**

Проте незалежно від розміру підприємства, принцип бухгалтерського обліку залишається незмінним: актив = пасиву [A = П].

Господарська операція – це подія або дія, яка відбувається з об'єктом обліку. В результаті цієї дії відбуваються зміни.

Для того, щоб спостерігати за об'єктами обліку і фіксувати зміни, які відбуваються в результаті господарських операцій, потрібно, щонайменше, місце, де можна накопичувати інформацію про події і проводити відповідні записи і розрахунки . Таким місцем є **бухгалтерський рахунок**.

Бухгалтерський рахунок – це спосіб поточного обліку , контролю та групування за економічно однорідними видами господарських засобів , їх джерел та операцій.

За формою це - таблиця, яка має дві сторони.

Ліва частина таблиці називається “дебет, а права – “кредит”.

<i>Дебет</i>	<i>Кредит</i>

Графічно рахунок може бути представлений у вигляді букви Т (оскільки схожий з нею). Він складається з трьох частин: назви, що відображає елемент активу, зобов'язання або власного капіталу; лівої частини, що називається дебетом і правої частини, що називається кредитом:

Схема бухгалтерського рахунку

Дебет	(Назва рахунку)	Кредит

Відкрити бухгалтерський рахунок означає вписати в нього початковий залишок, що називається “**Сальдо (с – до)**”.

Сальдо рахунку може бути початкове і кінцеве.

Сальдо початкове – залишок по рахунку на початок звітного періоду.

Сальдо кінцеве – різниця між підсумками записів за дебетом і кредитом рахунків з урахуванням змін на рахунку на кінець звітного періоду.

Сальдо записують з того боку рахунка, де цей об'єкт відображається в балансі.

У рахунках, призначених для обліку господарських засобів, сальдо записують з лівого боку, а в рахунках, що відображають облік джерел господарських засобів, – з правого.

Актив	Сума	Пасив	Сума
Основні засоби	700 000	Статутний капітал	800 000
Матеріали	160 000	Прибуток	94 000
Рахунки в банках	40 000	Кредити банків	6 000

Активні рахунки

Пасивні рахунки

Д-т	рах. "Основні засоби"	К-т
Сальдо	700 000	

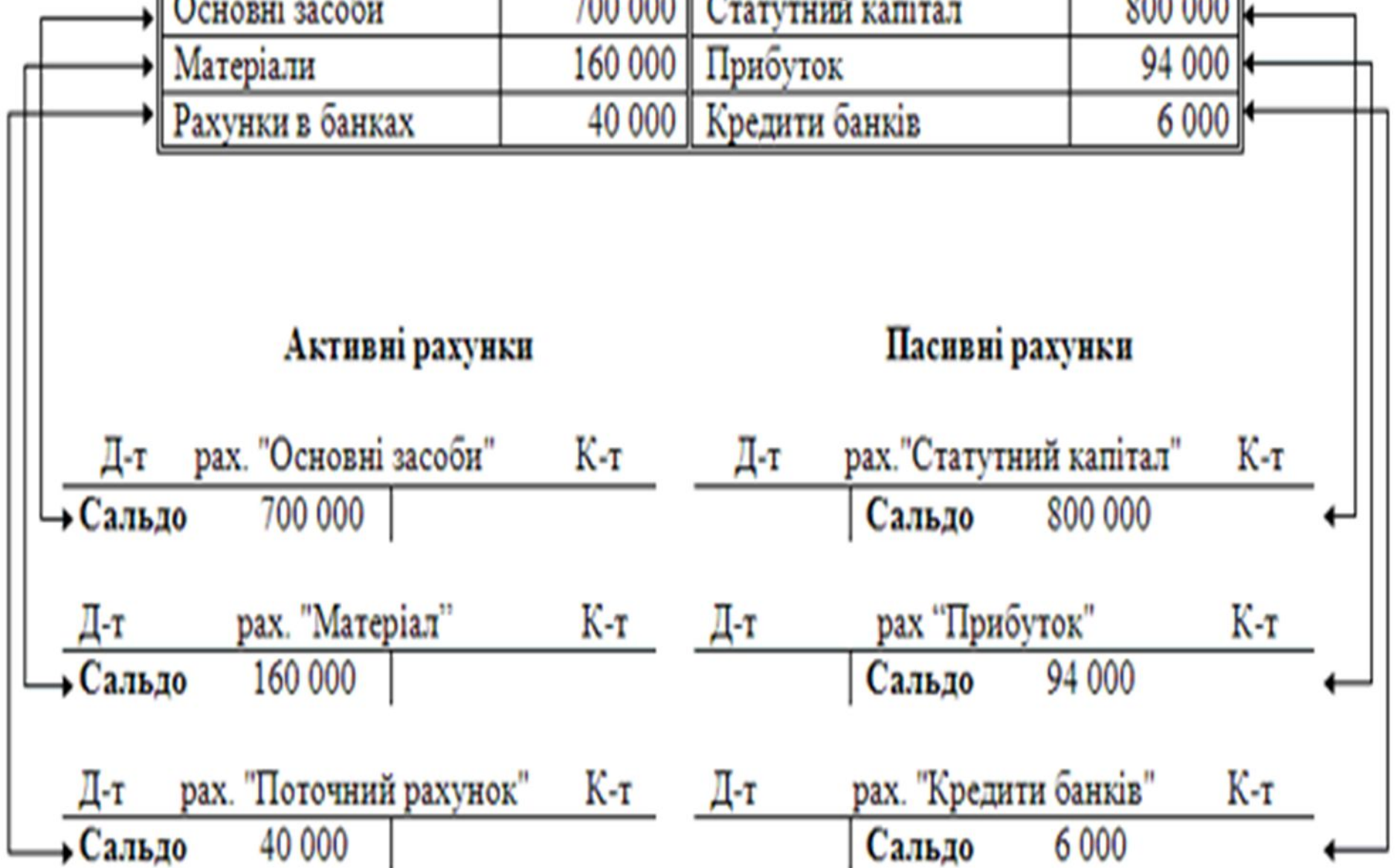
Д-т	рах. "Статутний капітал"	К-т
	Сальдо	800 000

Д-т	рах. "Матеріал"	К-т
Сальдо	160 000	

Д-т	рах. "Прибуток"	К-т
	Сальдо	94 000

Д-т	рах. "Поточний рахунок"	К-т
Сальдо	40 000	

Д-т	рах. "Кредити банків"	К-т
	Сальдо	6 000

Оборот за бухгалтерським рахунком – це підсумок записів за дебетом та кредитом без підсумку початкового сальдо.

Будова рахунків

АКТИВНИЙ РАХУНОК

Дт № і назва рахунку Кт

С-до поч.

Оборот Дт

Оборот Кт

С-до кін.

ПАСИВНИЙ РАХУНОК

Дт № і назва рахунку Кт

С-до поч.

Оборот Дт

Оборот Кт

С-до кін.

РОЗРАХУНОК КІНЦЕВОГО САЛЬДО

АКТИВНОГО РАХУНКУ

$$С-до_{кінц} = С-до_{поч\ деб} + \text{Оборот ДТ} - \text{Оборот КТ}$$

ПАСИВНОГО РАХУНКУ

$$С-до_{кінц} = С-до_{поч\ кред} + \text{Оборот КТ} - \text{Оборот ДТ}$$

НЕОБХІДНО : відкрити рахунки , записати господарські операції, вивести обороти та кінцеве сальдо.

Вихідні дані:

на підприємстві ПП « Янтар» залишок по касі станом на 19 жовтня становив 2000 гривень.

Протягом дня відбувались наступні операції:

- 1.З поточного рахунку до каси надійшло 84000 грн. для виплати зарплати працівникам.
- 2.Видана з каси зарплата – 79650грн.
- 3.Видано з каси 430 грн. підзвітній особі на придбання канцтоварів.

Дебет	Рахунок КАСА	Кредит
	Сума	Сума

ЗАВДАННЯ 1

Подвійний запис, його сутність та значення

Запис кожної господарської операції у дебеті і кредиті відповідних рахунків в однакових сумах називається **подвійним записом**.

Взаємозв'язок між рахунками бух.обліку, що встановлюється подвійним записом кожної господарської операції, називається **кореспонденцією рахунків**, а рахунки, за дебетом і кредитом яких реєструється ця операція - **кореспондуючими рахунками**.

Взаємозв'язок рахунків, що виникає в результаті відображення на них господарських операцій називається **кореспонденцією рахунків**, а рахунки – **кореспондуючими**

Наприклад: 1. З поточного рахунку в касу отримані гроші 20000 грн.

**Це
кореспонден
ція рахунків**

Поточний рахунок (А)

Каса (А)

К^т П.р. А –

Д^т Каса А+

на суму 20000 грн.

Значення рахунків, які дебетуються та кредитується, а також суму відображеної в обліку господарської операції називають **бухгалтерською проводкою**

2. Поступили матеріали від постачальника на суму 80000 грн.

Дт «Матеріали»	А+	}	80000
Кт «Постачальники»	П+		

Бухгалтерська проводка такого типу є простою

3. Витрачено у виробництві на виготовлення продукції:	
сировини і матеріалів	660000 грн.
палива	140000 грн.
<hr/>	<hr/>
разом	800000 грн.

Ця операція зумовила зменшення виробничих запасів та збільшення затрат виробництва

Дт «Виробництво»

800000

Кт «Сировина й матеріали»

660000

Кт «Паливо»

140000

Бухгалтерська проводка такого типу є складною. Складні проводки не порушують правила подвійного запису; кожну складну проводку можна розкласти на кілька простих.

У наведеному прикладі це виглядає так:

Д^т «Виробництво» }
К^т «Матеріали» } **660000**

Д^т «Виробництво» }
К^т «Паливо» } **140000**

Бухгалтерська проводка

```
graph TD; A([Бухгалтерська проводка]) --> B[Проста – за якої один рахунок дебетується, а другий на цю ж суму кредитується]; A --> C[Складна – за якої кілька рахунків дебетується, а на загальну суму записів по Дт кредитується один або навпаки];
```

Проста – за якої один рахунок дебетується, а другий на цю ж суму кредитується

Складна – за якої кілька рахунків дебетується, а на загальну суму записів по Дт кредитується один або навпаки

Отже:

Подвійний запис є способом відображення господарських операцій на кореспондуючих рахунках, при якому кожна операція записується по дебету одного і кредиту другого рахунка в одній і тій же сумі.

Значення подвійного запису

Контрольне – підсумок записів по Дт всіх рахунків має дорівнювати підсумку записів по Кт рахунків

Економічне – допомагає забезпечити контроль за збереженням майна господарства

Порядок складання кореспонденції рахунків:

Крок 1. Визначити, на яких саме рахунках внаслідок операції відбудеться зміна (назви рахунків беруться, виходячи з Плану рахунків).

Крок 2. Визначити типи рахунків (активні або пасивні – по балансу).

Крок 3. Визначити характер змін (збільшення або зменшення).

Крок 4. Скласти бухгалтерську проводку.

План рахунків бухгалтерського обліку, принципи будови і значення

План рахунків -

систематизований перелік рахунків бухгалтерського обліку для здійснення господарських операцій і накопичення бухгалтерської інформації, необхідної користувачеві для прийняття управлінських рішень

План рахунків бухгалтерського обліку, принципи будови і значення

План рахунків побудований за модульним принципом.

План рахунків

Клас	Назва класу
1	Необоротні активи
2	Запаси
3	Кошти, розрахунки та інші активи
4	Власний капітал та забезпечення зобов'язань
5	Довгострокові зобов'язання
6	Поточні зобов'язання
7	Доходи і результати діяльності
8	Витрати за елементами
9	Витрати діяльності
0	Позабалансові рахунки

Синтетичні та аналітичні рахунки, їх взаємозв'язок

Рахунки, що групують ресурси підприємства, джерела їхнього утворення в узагальненому грошовому вимірюванні за економічно-однаковими ознаками, називаються синтетичними.

Рахунки, що відкривають з метою розширення систематичного обліку для деталізації складу засобів підприємства та джерел фінансування, називаються аналітичними.

В Плані рахунків першою цифрою коду визначено клас рахунків, першою і другою – номер синтетичного рахунку, першою, другою і третьою - номер субрахунку.

<i>Код і найменування класу</i>	<i>Код та найменування рахунку</i>	<i>Код і найменування субрахунку (першого рівня)</i>	<i>Рахунки аналітичного обліку (другого рівня)</i>
1 «Необоротні активи»	10 «Основні засоби»	105 «Транспортні засоби»	1051 «Вантажівки»
			1052 «Автобуси»
			1053 «Легкові автомобілі»
			1054 «Електрокари»

Кожне підприємство також може відкривати необхідну кількість аналітичних рахунків, зберігаючи при цьому перші три цифри кодів згідно з Планом рахунків.

Синтетичні рахунки		Субрахунки		Сфера застосування
Код	Назва	Код	Назва	
10	<u>Основні засоби</u>	100	<u>Інвестиційна нерухомість</u>	Усі види діяльності
		101	<u>Земельні ділянки</u>	
		102	<u>Капітальні витрати на поліпшення земель</u>	
		103	<u>Будинки та споруди</u>	
		104	<u>Машини та обладнання</u>	
		105	<u>Транспортні засоби</u>	
		106	<u>Інструменти, прилади та інвентар</u>	
		107	<u>Тварини</u>	
		108	<u>Багаторічні насадження</u>	
		109	<u>Інші основні засоби</u>	

Підведення підсумків заняття:

Отже, сьогодні ми з вами:

1. Повторили основні теоретичні поняття «Баланс», «Актив», «Пасив»
2. Познайомилися з поняттям «Рахунки бухгалтерського обліку».
3. На основі даних теоретичних понять навчилися визначати тип рахунку: активний чи пасивний.
4. Вивчили структуру активного і пасивного рахунку.
5. Розглянули структуру Плану рахунків.

Домашнє завдання :

1. Вивчити конспект лекції.
2. Ознайомитись зі структурою Плану рахунків.
3. Виконати тестові завдання.